שפיד כבדא עילוי בשרא אמר כמה יהיר האי מרבנן אימר דאמור רבנן דיעבד לכתחלה מי אמור ואי איכא בי דוגי בשרא עילוי כבדא נמי אסיר ומ"ש מדמא דבשרא דמא דבשרא שכן דמא דכבדא קפי אמר רב נחמן אמר שמואל (א) סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח צונן אמרי לה (א) בעיא הדחה ואמרי לה לא בעיא הדחה אמר רב יהודה אמר שמואל קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח ושמואל לטעמיה דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח וכבוש הרי הוא כמבושל כי אתא רבין א"ר יוחנן מליח אינו כרותח וכבוש אינו כמבושל אמר אביי הא דרבין ליתא דההיא פינכא דהוה בי ר' אמי דמלח ביה בשרא ותבריה מכדי רבי אמי תלמיד דר' יוחנן הוה מאי טעמא תבריה לאו משום דשמיעא ליה מיניה דר' יוחנן דאמר מליח הרי הוא כרותח יתיב רב כהנא אחוה דרב יהודה קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח וצנון שחתכו בסכין מותר לאכלו בכותח מאי טעמא אמר אביי האי היתרא בלע והאי איסורא בלע א"ל רבא כי בלע היתרא מאי הוי סוף סוף האי היתרא דאתי לידי איסורא הוא דאיסורא קאכיל אלא אמר רבא האי אפשר למטעמיה והאי לא אפשר למטעמיה א"ל רב פפא לרבא וליטעמיה קפילא ארמאה מי לא תנן קדרה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בשל בנותן טעם בשל בה תרומה לא יבשל בה חולין ואם בשל בנותן טעם ואמרינן בשלמא תרומה טעים לה כהן אלא בשר בחלב מאן טעים לה ואמר לן ליטעמיה קפילא ה"נ ליטעמיה קפילא ה"נ כי קאמינא דליכא קפילא: איתמר דגים שעלו בקערה רב אמר אסור לאכלן בכותח ושמואל אמר מותר לאכלן בכותח רב אמר אסור נותן טעם הוא ושמואל אמר מותר נותן טעם בר נ"ט הוא והא דרב לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דרב איקלע לבי רב שימי בר חייא בר בריה חש בעיניו עבדו ליה שייפא בצעא בתר הכי רמו ליה בשולא בגווה טעים ליה טעמא דשייפא אמר יהיב טעמא כולי האי ולא היא שאני התם דנפיש מררה טפי רבי אלעזר הוה קאים קמיה דמר שמואל אייתו לקמיה דגים שעלו בקערה וקא אכיל בכותח יהיב ליה ולא אכל א"ל לרבך יהיבי ליה ואכל ואת לא אכלת אתא לקמיה דרב א"ל הדר ביה מר משמעתיה א"ל חס ליה לזרעיה דאבא בר אבא דליספי לי מידי (ב) ולא סבירא לי רב הונא ורב חייא בר אשי הוו יתבי חד בהאי גיסא דמברא דסורא וחד בהאי גיסא דמברא למר אייתו ליה דגים שעלו בקערה ואכל בכותח למר אייתו ליה תאנים וענבים בתוך הסעודה ואכל ולא בריך מר א"ל לחבריה יתמא עבד רבך הכי ומר א"ל לחבריה יתמא עבד רבך הכי מר א"ל לחבריה אנא כשמואל סבירא לי ומר א"ל לחבריה אנא כר' חייא סבירא לי דתני ר' חייא פת פוטרת כל מיני מאכל ויין פוטר כל מיני משקין אמר חזקיה משום אביי הלכתא דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר אסור לאוכלו בכותח וה"מ צנון

דאגב

שפיד. נותן בשפוד ולא היה חש למה שהכבד יהיה עליון: **כי דוגי.** שנותנין כלי לקבל השומן כדרך שאנו עושין לאווזין והוא נקרא בי דוגי בלשון ארמי: **בשרא עילוי כבדא נמי אסור.** לפי שדם הכבד נוטף לתוך הבי דוגי ונמלא אוכלו: **ומ"ש מדמא דבשרא.** והרי אף דם הבשר כשאין שם כבד זב עם השומן ואנו אוכלין אותו: ומשני **דמא דבשרא שכן.** יורד לשולי הכלי והשומן צף למעלה ומניחין לתוך הכלי מראה אדמומית שבשולים: **קפי.** צף למעלה כמו (מלכים ב ו) ויצף הברזל ומתרגמינן וקפא פרזלא. והלכות כבד כבר למדנו למעלה [קי:] כבדא בעי קריעה שתי וערב ואם לא קרעו מותר כלישנא קמא דרב דהא תניא כוותיה ולקדרה קורעו שתי וערב וטחו בכותל: **סכין ששחט בה.** איידי דבית השחיטה רותח בולע הסכין מן הדם ואסור לחתוך בה רותח מפני שחוזר ופולטו בו: **צונן.** ואם חתך בה צונן: **בעי הדחה.** ההוא צונן: **קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה.** דבר רותח לפי שנבלע בה הדם ונותן טעם ראשון הוי כאיסור גמור: **הא דרבין.** דאמר רבי יוחנן מיקל ליתא: **דההיא פינכא** גרסינן. קערה של חרס שאין לה תקנה בהגעלה: **מכדי רבי אמי תלמיד דר' יוחנן כו'.** אביי מסיק ליה למילתיה: **וצנון שחתכו בסכין.** אע"ג דאגב חורפיה דצנון איגרי"ש בלע"ז הוא בולע משמנונית הסכין הקרוש עליו והוי האי צנון נתינת טעם ראשון שהרי בלע איסור ממש והוי כבשר: **מותר לאכלו.** לאותו צנון בכותח שיש בו נסיובי דחלבא כדמפרש טעמא דכיון שבלע מן השמנונית דהיתרא בלע: **והאי איסורא בלע.** קערה בלעה דם: **סוף סוף האי היתירא לידי איסורא אתי.** כשנותנו בכותח: **האי.** צנון אפשר לו לישראל לטועמו קודם שיתננו בכותח והאי מותר דקאמר כגון שטעמו בתחלה ולא היה בו טעם שמנונית: **והאי.** דם הקערה: **לא אפשר למטעמיה.** לפי שאסור הוא הלכך אין לו תקנת היתר: **קפילא.** נחתום עובד כוכבים: **כי קאמינא.** לאסור לאכול בה רותח בדליכא קפילא: **דגים שעלו בקערה.** מן הכלי כשהיו רותחין נתנן לתוך הקערה שאכלו בה בשר: **אסור לאוכלן בכותח.** לפי שהבשר נותן בהם טעם: **נותן טעם בר נותן טעם הוא.** אם היו מבושלים עם בשר ממש היה אסור לאוכלן בכותח אי נמי מודה שמואל שאסור לאכול חלב רותח בקערה דנותן טעם ראשון הוי כבשר גמור אבל קערה זו היא עצמה אינה בשר אלא על ידי נותן טעם ואינה כבשר: **שייפא.** משיחה משמנים: **בצעא.** קערה: **רמו בישולא.** באותה קערה לאחר זמן: **אמר יהיב טעמא.** בקערה: **כולי האי.** שחוזר ונותן טעם בבישול. ומאן דשמע סבר דאית ליה לרב נתינת טעם בר נתינת טעם נמי בעלמא: **ולא היא.** דגבי שממנים נפיש מרירייהו מריש הם מאד: **קאים קמיה.** משמש לפניו בסעודה: **לרבך.** רב שלמדת ממנו שאסור: **אבא בר אבא.** אבוה דשמואל הוה וחסיד גדול היה: **דליספי לי מידי דלא סבירא לי.** לא היו דברים מעולם: **בהך גיסא דמברא דסורא.** שהיה הנהר מפסיקן: **תאנים וענבים.** לא אתו לליפתן וקיימא לן (ברכות דף מא:) דברים הבאים לאחר סעודה כלומר הרגילים לבא לאחר סעודה טעונין ברכה בין לפניהם ובין לאחריהם אפילו הביאן בתוך הסעודה דכיון דאינן ליפתן אין הפת פוטרתן: **יתמא.** בלא דעת:

קישות

מליח אינו כרותח. והא דתניא (לקמן דף קיג.) דטמא מליח וטהור תפל אסור היינו בדגים דרפו קרמייהו: **אמר** אביי האי היתרא בלע כו'. (ט)לא ר"ל משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם כמו דגים שעלו בקערה דאביי לטעמיה דחשיב ליה חד טעמא משום חורפיה דצנון ואע"ג דלקמן אסר אביי אליבא דרב כהנא קאמר לה: **ולא** היא שאני התם דנפיש מרריה. כלומר מכאן אין להוכיח אבל הוא בפירוש אמרה כדמוכח בסמוך: **אבא** בר אבא. אבוה דשמואל הוה כדאמרינן בפרק מי שמתו (ברכות דף יח:): **כרבי** חייא בר אבא ס"ל. אין הלכה כן אלא כדפסקינן בפרק כיצד מברכין (שם דף מא.): **הלכתא** דגים שעלו בקערה. של בשר מותר לאוכלן בכותח אם הקערה והדגים צוננים לא איצטריך לפסוק דליכא מאן דפליג אלא כשהאחד מהן רותח דבין עלאה גבר בין תתאה גבר קליפה מיהא בעי כדאמרי' בפ' כיצד צולין (פסחים דף עו.) אדמיקר ליה בלע. בשם רש"י (ג) פי' ריב"ן חתנו דוקא עלו שרו אבל נתבשלו אסור דכחד טעמא חשיב וכן מעשה לפניו בביצים שנתבשלו בקדרה של חלב ואסר לעשות מהם מולייתא של בשר ויש להביא ראיה לדבריו מצנון שחתכו בסכין דאסור לאוכלו בכותח משום דאגב חורפיה בלע טפי וחשיב כחד טעמא ונתבשלו לא גרע מצנון ומיהו לפירוש לשון אחר שפי' בקונט' דטעמא דאסור משום שהשומן קרוש על הסכין ואינו ניכר והוי טעם ראשון בצנון אין ראיה משם ומתוך לשון הקונט' משמע דאין חלוק בין עלו לנתבשלו דלעיל גבי נותן טעם בר נותן טעם פירש בקונטרס דאם היו מבושלים עם בשר ממש או לאכול חלב בקערה מודה שמואל לאסור דהוי נותן טעם ראשון משמע מתוך פירושו דמבושלים עם בשר הוא דאסור אבל מבושלים עם הקערה שרי

והא

עין משפט נר מצוה

עז א ב מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הל' כ סמג לאוין קלז טוש"ע י"ד סימן י סעיף ב:
עח ג מיי' שם הל' לא סמג שם טוש"ע י"ד סי' סט סעיף נח:
עט ד מיי' פ"ד מהלכות ברכות הל' י ופ"ט סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' קעז סעיף א:
פ ה מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סי' קעד סעיף ב:
פא ו מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל' כג סמג לאוין קמא טוש"ע י"ד סימן צה סעיף א:
פב ז מיי' שם הל' כד סמג שם טוש"ע י"ד סי' צו סעיף א:

◆

רבינו גרשום

אסור לחתוך בה רותח: ואי איכא בי דוגי. כלי שמשימין תחת השפוד לקבל בו השומן אסור משום דמא דכבדא: ומ"ש מדמא דבשרא. כלומר שמשימין כלי תחת הבשר לקבל בו את השומן. דמא דבשרא שכן ולא מתערב בהדי שומן אלא שכן לתחת ומישרא כל השומן ולא יאכל דם אבל דמא דכבדא קפי ומתערב בהדי שומן ואסור: אסור לחתוך כו'. כלומר דמחמת דהוא רותח בולע הדם שבסכין: צונן אמרי לה בעי הדחה. הסכין: אסור לאכול בה רותח. כלומר דמחמת רתיחא בולע הדם שבקערה: שמואל לטעמיה דאמר מלוח הרי הוא כרותח. כלומר מחמת מלח בלעה הקערה הדם: כבוש הרי הוא כמבושל לענין בישולי עובדי כוכבים דאם עובד כוכבים כובש שלקות כאילו מבשלן: צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר מותר לאכול אותו צנון בכותח. מ"ט (אמר אביי האי היתירא בלע מאי) אמרי' קערה שמלח בה בשר אסור לאכול רותח דאמרי' מחמת מלח בלע קערה הדם והכא לענין סכין מקילין בצנון: אמר אביי האי היתירא בלע. כלומר סכין בלע דהיתירא הבשר שמותר לאכול אבל הקערה בלעה דם דאסור: סוף סוף איסור קא בלע אכיל. כלומר כי חתך הצנון בסכין ויש בו טעם בשר דבלע צנון מחמת חורפיה כי אכיל ליה בכותח איסורא אכיל. האי אפשר למיטעמיה [א] דאיטעמיה אוכל דם: קפילא. אופה: דגים שעלו בקערה. כלומר קערה שאוכלין בה תבשיל של בשר אסור לאוכלן בכותח בקערה יש בה נותן טעם בשר. נותן טעם בר נותן טעם הוא: שייפא. קילורית: בצעא. כלומר קערה: א"ל הדר ליה מר משמעתיה. דהוא היה בר אבא: אנא עבדי כשמואל. דאמר דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח:

[א] נ"ל והאי לא אפשר למטעמיה אי איכא דם.

מסורת הש"ס

א) [עי' תוס' לעיל ח: ד"ה והלכתא וכו' שהשיגו אפרש"י דהכא], ב) פסחים עו. לעיל לו: [לקמן קיב. קיג.], ג) [ברב אלפס איתא יתיב רב כהנא וקאמר קערה וכו' אבל ברא"ש איתא יתיב רב כהנא אחוריה דרב יהודה ויתיב ר"י קמיה דר"ה וקאמר], ד) [נ"ל תניא], ה) [תוספתא דתרומות פ"ח הי"ב] לעיל לו. זבחים צו:, ו) [לעיל לו.], ז) נ"ל ואמרת, ח) [ברכות ט. וש"נ], ט) [עי' בספר באר שבע], י) [קדושין מד:], כ) [ע"ז יג:], ל) ברכות מא: ע"ש, מ) בס"א: לו ערב, נ) עי' מהר"ם.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמרי לה בעי הדחה וכו' לא בעי הדחה: (ב) שם דליספי לי מידי דלא סבירא:

◆

לעזי רש"י

איגרי"ש. כרירות, חמיצות.

◆

מוסף רש"י

מליח הרי הוא כרותח וכבוש הרי הוא כמבושל. ראה לעיל לז ב. תרומה כו' ואם בשל בנותן טעם. נאסרין החולין לזרים (זבחים צז:). טעים לה כהן. שנייהם מותרין לו, החולין והתרומה (שם). יתמא. בלא דעת (ע"ז יג.). פת פוטרת כל מיני מאכל. בין לפניהם בין לאחריהם (ברכות מא:).

◆

שיטה מקובצת

א) סכין ששחט בה. נ"ב עי' תוס' לעיל דף ח' ע"ב: ב) פי' ריב"ן חתנו. נ"ב עי' תוס' זבחים דף צ"ו ע"א:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com